

ВІДГУК

офіційного опонента д.мед.н., старшого наукового співробітника, Бабляка Олександра Дмитровича, ММ «Добробут», керівника кардіохірургічного центру на дисертаційну роботу Пукас Катерини Володимирівни «Віддалені результати протезування мітрального клапана», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.04 – серцево-судинна хірургія.

Актуальність теми дисертації. У дисертаційній роботі використано клінічний матеріал лікування та подальшого спостереження 634 пацієнтів, яким за період 2005-2006 років в ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова НАМН України» було виконано протезування мітрального клапана. Велика кількість пацієнтів, а також можливості тривалого спостереження за хворими з використанням сучасних технологій діагностики створило умови для достовірного оцінювання функціонування мітральних протезів у віддаленому періоді. Наукова робота Пукас К.В. є актуальну, оскільки на значному клінічному матеріалі визначені закономірності післяопераційного перебігу мітральної вади, виявлені причини, що сприяють виникненню ускладнень у віддаленому періоді, пов'язаних як з основним захворюванням, так і з методом корекції вади та розробці алгоритму ведення пацієнтів, який може забезпечити покращення результатів після протезування мітрального клапана у віддаленому періоді.

Це дослідження дозволяє визначити головні фактори ризику післяопераційного перебігу, шляхи зниження летальності та покращення якості життя. Вказані аспекти визначили актуальність обраної теми дослідження.

Мета дослідження - підвищення якості життя та поліпшення віддалених результатів протезування мітрального клапана шляхом розробки диференційного підходу до хірургічної корекції мітральної вади, що забезпечує оптимальні гемодинамічні та клінічні результати у віддаленому періоді.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до комплексного плану НДР ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова НАМН України» і є фрагментом двох НДР «Розробити та вдосконалити методи хіургічного лікування фібріляції передсердь при корекції набутих вад серця» (шифр ГК.06.01.15, № державної реєстрації 0111U010199, строк виконання 2012-2014 pp.) та НДР «Розробити тактику хіургічного лікування травматичних мітральних вад серця на основі досліджень віддаленого післяопераційного періоду» (шифр ГК.06.01.15, № державної реєстрації 0115U002310, строк виконання – 2015-2017 pp.), в яких дисертант був відповідальним виконавцем.

Наукова новизна одержаних результатів. В дисертаційній роботі автором вперше представлено результати протезування мітрального клапана у 634 хворих з МВ різної етіології, отримані протягом довготривалого післяопераційного спостереження (до 12 років). Автором розроблено критерії оцінювання віддалених результатів протезування мітрального клапана; визначено периопераційні фактори, які мають вірогідний вплив на віддалені результати; показано, що негативні віддалені результати протезування обумовлені поєднаним впливом декількох факторів ризику; науково обґрунтовано доцільність багатокомпонентної корекції вади (пластика порожнини лівого передсердя при вираженій атріомегалії, усунення вушка лівого передсердя, збереження підклапанного апарату, операція Лабірінт), що дозволяє суттєво покращити якість життя пацієнтів у віддаленому періоді спостереження; доведено вплив хіургічної тактики при протезування клапана на ремоделювання та збереження скоротливої здатності міокарда лівого шлуночка, що відображається у покращенні якості життя і підвищенні виживання пацієнтів у віддаленому періоді; визначено вплив ішемічної хвороби серця та особливості диспансерного ведення цієї категорії пацієнтів; визначено вплив фактору тромбогенних ускладнень та обґрунтовано вибір антикоагулянтної терапії.

Практичне значення результатів дослідження. Автором розроблено диференційований підхід до хірургічного лікування різних анатомічних варіантів мітральної вади різної етіології, застосування якого на практиці забезпечує оптимальні клінічні та гемодинамічні результати у віддаленому періоді. Розроблено рекомендації щодо відбору хворих для протезування мітрального клапана зі збереженням хордально-папіллярного континууму. Результати проведеного дослідження можна використовувати при прогнозуванні перебігу віддаленого періоду після протезування мітрального клапана.

На підставі проведеного дослідження розроблені рекомендації, спрямовані на зниження летальності, профілактику ускладнень та покращення якості життя пацієнтів після протезування мітрального клапана, які можуть бути використані у практичній діяльності кардіологічних та кардіохірургічних центрів.

Результати дисертаційної роботи впроваджено у наступних закладах: у відділі хірургічного лікування набутих вад серця ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова НАМН України» (акт впровадження від 14.11.2019 р.), у відділенні вроджених та набутих вад у дітей та дорослих ДУ «Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії МОЗ України» (акт впровадження від 1.05.2019 р.), у відділенні трансплантації та хірургії серця ДУ «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова НАМН України» (акт впровадження від 11.09.2019 р.)

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації, їх достовірність. Висока достовірність основних положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується ретельним аналізом репрезентативної кількості спостережень (634 пацієнтів після протезування мітрального клапана), використанням сучасних високоінформативних методів, які відповідають поставленим завданням. Коректне використання сучасних методів

статистичної обробки сприяло правильній інтерпретації результатів. Висновки дисертації є логічним наслідком основних наукових положень, що захищаються автором, сформульовані конкретно і мають важливе наукове та практичне значення. Рекомендації по практичному використанню результатів дослідження обґрунтовані і підтвердженні на практиці.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях і авторефераті. Наукові та прикладні результати дисертації достатньо повно висвітлені в опублікованих роботах і авторефераті. За темою дисертації опубліковано 14 наукових робіт, серед яких 7 статей у наукових фахових виданнях (2 – у іноземних виданнях, 5 – у вітчизняних фахових виданнях, рекомендованих МОН України), 7 тез доповідей у матеріалах вітчизняних та іноземних наукових форумах. Обсяг і рівень викладення відповідають вимогам щодо публікації результатів дисертацій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація побудована за класичним типом та викладена українською мовою на 162 сторінках комп’ютерного тексту. Складається зі вступу, 5 розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел літератури, який містить 194 найменування, з них 30 – кирилицею, 164 – латиницею. У роботі представлено 24 рисунки та 52 таблиці.

У вступі дисертації висвітлено актуальність теми, зв’язок роботи з науковими темами, мета та завдання дослідження, його наукова новизна, практична значимість, особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження та кількість публікацій, структур та обсяг дисертації.

Розділ 1 містить огляд літератури. Відображені місце міральних вад серця в структурі серцево - судинних захворювань. Приділено увагу різним актуальним питанням протезування мірального клапана - технікам, протезам, методикам, супутнім ураженням та їхньому впливу на результати, віддаленим результатам протезування мірального клапана, основним причинам незадовільних результатів після операції. Практично не приділено

уваги пластиці мітрального клапана у підрозділі про сучасні методи хірургічного лікування мітральних вадах серця, тому цей підрозділ доцільно перейменувати на “сучасні методи протезування мітрального клапана”. В цілому, літературний огляд з результатів протезування мітрального клапана дозволив виділити невирішені питання в протезуванні мітрального клапана, які і обумовили актуальність теми дослідження.

Розділ 2. Матеріал та методи дослідження. Містить загально-клінічну характеристику хворих, які увійшли у дослідження, опис морфометричних та гемодинамічних змін структур серця при різних варіантах мітральної вади серця. Детально розглянуті супутні хірургічні втручання, описано розподіл пацієнтів з мітральною вадою. Наведено опис всіх застосованих під час роботи методів дослідження та статистичного аналізу отриманих результатів.

Розділ 3. Структура результатів протезування мітрального клапана у віддаленому періоді спостереження. В цьому розділі проведено системний аналіз результатів після протезування мітрального клапана. Детально проаналізовані причини незадовільних результатів та летальних випадків у віддаленому періоді, а також визначені головні фактори ризику. Доведена необхідність виконання протезування мітрального клапана в поєднанні з супутніми хірургічними втручаннями для значного покращення клінічного стану пацієнтів у віддаленому періоді. У розділі велику увагу приділено тромбоемболічним ускладненням при протезуванні мітрального клапана. Проаналізовані головні чинники виникнення тромбоемболічних ускладнень, описані причини повторних втручань на мітральному протезі.

Розділ написано на 35 сторінках, тому доцільніше було розбити розділ на підрозділи, щоб ефективніше підкреслювати предмет аналізу.

Розділ 4. Морфометричні зміни структур серця та зміни серцевої гемодинаміки в серці у віддаленому періоді спостереження. В цьому розділі наведено результати аналізу морфометричних змін при різних варіантах мітральної вади серця у віддалений період в порівнянні зі шпитальним етапом обстеження. Було доведено необхідність збереження

хордально-клапанного апарату при вираженій дилатації порожнини лівого шлуночка при протезуванні мітрального клапана, що призводить до нормалізації його розмірів та скоротливої функції. Доведена необхідність виконання пластики лівого передсердя з усуненням його вушка для зменшення ризику тромбоемболічних ускладнень та відновленню синусового ритму у віддаленому періоді.

Розділ 5. Оцінка перебігу віддаленого періоду актуарним методом. У цьому розділі за допомогою актуарного аналізу була проведена оцінка віддаленого періоду після протезування мітрального клапана. При аналізі на етапі 10-річного спостереження враховані наступні чинники: виживання, стабільність хороших результатів, відсутність тромбоемболічних ускладнень, відсутність повторних хірургічних втручань, також проаналізовані головні фактори ризику у віддалений період.

Розділ 6. Аналіз та узагальнення результатів дослідження

У цьому розділі наведено стислий зміст виконаних досліджень та їх результати, їх порівняння з результатами досліджень інших авторів та перспективи подальших досліджень цієї проблеми.

Завершують дисертацію висновки та практичні рекомендації, які відповідають меті та завданням роботи, є обґрутованими та змістовними.

Автореферат дисертації відповідає сучасним вимогам ДАК МОН України, містить стислий зміст дисертації та повністю їй відповідає.

Зауваження. Під час рецензування роботи виникли зауваження, які стосуються неточностей формульовання, незначних суперечностей щодо визначення причинно-наслідкового зв'язку, відсутності графічного схематичного розподілу груп і підгруп пацієнтів, щодо яких проводився аналіз. Водночас, принципових зауважень, які би ставили під сумнів отримані висновки, не виявлено.

Запитання:

- 1) Яким чином результати Вашого наукового дослідження допомагають вирішити дискутабельне питання профілактичної анулопластики

тристулкового клапана при дилатації кільця клапана, але, за наявності меншої за помірну недостатності тристулкового клапана?

2) Ускладнення, які виникають після операції протезування мітрального клапана, є наслідком дії декількох факторів, не останнє місце з яких займає безпосередньо протез мітрального клапана. В цьому плані, пластика мітрального клапана є оптимальним втручанням для забезпечення добрих віддалених результатів, оскільки виключає наявність протезу клапана, як фактора проблем в післяопераційному періоді. Чи підтверджують результати Вашої роботи цю тезу і чи можете оцінити фактор наявності протезу кількісно?

Таким чином, дисертація Пукас Катерини Володимирівни «Віддалені результати протезування мітрального клапана» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук є кваліфікованою завершеною науковою працею, в якій отримано нові, науково обґрунтовані, результати віддаленого періоду після протезування мітрального клапана, на підставі всебічного аналізу яких удосконалено алгоритм диспансерного спостереження за прооперованими пацієнтами.

Дисертація Пукас К.В. «Віддалені результати протезування мітрального клапана» відповідає вимогам п.п.9, 11,12,13 «Порядку присудження наукових ступенів» (Постанова КМ України від 24.07.2013 р. №567) щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор заслуговує наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.04 – серцево-судинна хірургія.

доктор медичних наук,
старший науковий співробітник
ММ «Добробут», керівник
кардіохірургічного центру

О.Д. Бабляк